

Hubungan Etnik

UTA1062

Paimah Atoma
Mohd Azmir Mohd Nizah

UNIVERSITI SAINS ISLAM MALAYSIA
جامعة العلوم الإسلامية الماليزية
ISLAMIC SCIENCE UNIVERSITY OF MALAYSIA

Hubungan Etnik

UTA1062

Hubungan Etnik

UTA1062

**Paimah Atoma
Mohd Azmir Mohd Nizah**

**Penerbit
UNIVERSITI SAINS ISLAM MALAYSIA
Bandar Baru Nilai
Negeri Sembilan
2011**

PROJEK PEMBINAAN MODUL BAGI PROGRAM PENDIDIKAN GURU (PPG) FPBU 2011

- Pengarah Projek** : Prof Madya Dr. Bhasah Hj Abu Bakar
- Ahli Jawatankuasa** : Dr. Noor Azizi Ismail
- : Pn. Hazlina Abdullah
- : Dr. Noorhayati Hashim
- : Pn. Maziahtusima Ishak
- : Pn. Sakinah Ahmad
- : Dr. Harison @ Hanisa Mohd Sidek

Cetakan pertama 2011

© Hak cipta terpelihara Universiti Sains Islam Malaysia 2011

Hak cipta terpelihara, tiada mana-mana bahagian daripada buku ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukar kepada apa-apa bentuk dengan sebarang cara sekalipun tanpa izin bertulis daripada penerbit.

Diterbitkan di Malaysia oleh:
Penerbit USIM
Universiti Sains Islam Malaysia
Bandar Baru Nilai, 71800 Nilai
Negeri Sembilan
Tel: 06-798 8226 / Faks: 06-798 6083

Penerbit USIM adalah anggota
MAJLIS PENERBITAN ILMIAH MALAYSIA (MAPIM)

Reka Bentuk oleh:
Card Information Sdn. Bhd.
49, Jalan 31/10A
Taman Perindustrian IKS, Mukim Batu
68100 Kuala Lumpur, Malaysia
Tel: 03-6185 4008, Faks: 03-6187 4008

Perpustakaan Negara Malaysia

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Paimah Atoma

Hubungan etnik : UTA1062 / penulis Paimah Atoma, Mohd Azmir Mohd Nizah.
ISBN 978-967-5295-72-0

I. Malaysia--Ethnic relations. 2. Malaysia--Race relations. I. Paimah Atoma.

II. Judul.

305.8009595

PROJEK PEMBINAAN MODUL BAGI PROGRAM PENDIDIKAN GURU (PPG) FPBU 2011

Pengarah Projek : Prof Madya Dr. Bhasah Hj Abu Bakar

Ahli Jawatankuasa : Dr. Noor Azizi Ismail

: Pn. Hazlina Abdullah

: Dr. Noorhayati Hashim

: Pn. Maziahtusima Ishak

: Pn. Sakinah Ahmad

: Dr. Harison @ Hanisa Mohd Sidek

Deskripsi Panduan Kursus

Anda perlu membaca Panduan Kursus ini dengan berhati-hati. Ia mengandungi ringkasan modul yang bertujuan membantu anda memahami kursus ini.

Pengenalan & Sinopsis Kursus

UTA1062 Hubungan Etnik adalah kursus Wajib Universiti yang melibatkan 2 jam kredit dan harus dijalankan dalam tempoh 14 minggu.

Kursus ini membincangkan tentang konsep-konsep asas hubungan etnik, masyarakat dan budaya. Perbincangan tajuk akan meneliti proses pembangunan politik, sosiobudaya dan ekonomi serta kaitannya dengan hubungan etnik di Malaysia, yang bertujuan mewujudkan kesedaran tentang pembinaan masyarakat Malaysia menurut acuan Malaysia yang kaya dengan kepelbagaian bangsa, latar belakang, agama dan adat resam. Pendedahan ini penting bagi memahami dan menangani cabaran dan isu-isu berkaitan hubungan etnik yang amat unik di Malaysia. Kursus ini juga memberikan kesedaran dan pemahaman kepada pelajar tentang sumbangan yang dilakukan oleh pelbagai pihak sama ada kerajaan, pihak swasta mahupun masyarakat dalam usaha mewujudkan hubungan etnik yang harmoni ke arah mencapai matlamat konsep 1Malaysia.

Kepada Siapa Kursus Ini Ditawarkan

Sebagai pelajar jarak jauh, anda harus mahir dengan keperluan pembelajaran sendiri dan mampu mengoptimumkan kaedah pembelajaran dan persekitaran yang sedia ada. Sebelum anda memulakan kursus ini, pastikan anda sedia maklum dengan bahan kursus, serta keperluan kursus secara keseluruhan.

Peruntukan Masa Pembelajaran

Aktiviti Pembelajaran	Jam Pembelajaran
Membaca Modul	22
Pertemuan Bersemuka	10
Perbincangan Atas Talian	12
Video	10
Tugasan Individu	10
Tugasan Berkumpulan	8
Ujian & Peperiksaan	8
Jumlah Masa Pembelajaran	80

Objektif Kursus

Setelah mengikuti kursus ini, pelajar dapat:

1. Memahami konsep asas hubungan etnik, pluraliti budaya, masyarakat dan kepelbagaian entnik.
2. Memahami dan meningkatkan kesedaran pelajar tentang kepentingan hubungan etnik dalam proses pembangunan politik, ekonomi, permuafakatan sosial dan sikap toleransi yang menjadi asas utama bagi mewujudkan keharmonian hubungan etnik di Malaysia.
3. Mengaplikasi pengalaman pembelajaran yang kreatif, kemahiran komunikasi, kerja berpasukan, pencarian maklumat dan pendedahan dalam kerja lapangan yang berkaitan dengan kemasyarakatan dan budaya masyarakat Malaysia.

KANDUNGAN

BAB 1	HUBUNGAN ETNIK DI MALAYSIA DAN HUBUNGAN ETNIK MENGIKUT PERSPEKTIF ISLAM SECARA UMUM	1
1.0	Pengenalan	1
1.1	Citra Hubungan Etnik di Malaysia	2
1.2	Hubungan Etnik Mengikut Perspektif Islam	3
1.3	Kesimpulan	9
BAB 2	TEORI DAN KONSEP DALAM HUBUNGAN ETNIK	11
2.0	Pengenalan	11
2.1	Teori-teori Hubungan Etnik	11
2.2	Konsep-konsep Hubungan Etnik	15
2.3	Masyarakat Majmuk	17
2.4	Konsep Kebudayaan	17
2.5	Ras	18
2.6	Etnik	19
2.7	Jarak Sosial	20
2.8	Integrasi	20
2.9	Etnik dan Ras dalam Konteks Hubungan Etnik di Malaysia	23
2.10	Kesimpulan	24
BAB 3	PLURALITI DAN PEMBENTUKAN MASYARAKAT PLURAL DI MALAYSIA	25
3.0	Pengenalan	25
3.1	Pluraliti Peringkat Awal di Tanah Melayu	25
3.2	Pembentukan Masyarakat Majmuk di Malaysia	30
3.3	Masyarakat Pelbagai di Malaysia	32
3.4	Kesimpulan	33
BAB 4	PEMBANGUNAN EKONOMI DALAM HUBUNGAN ETNIK	35
4.0	Pengenalan	35
4.1	Konsep Pembangunan Ekonomi	35

4.2	Sejarah Ringkas Perkembangan Ekonomi Malaysia	36
4.3	Perubahan dan Perkembangan Ekonomi Sehingga Kini	41
4.4	Kesimpulan	55
BAB 5	PEMBANGUNAN SOSIAL DALAM HUBUNGAN ETNIK	57
5.0	Pengenalan	57
5.1	Rukun Negara	58
5.2	Dasar Kebudayaan Kebangsaan	58
5.3	Dasar Pendidikan Negara dan Hubungan Etnik	61
5.4	Hala Tuju Pendidikan Negara	63
5.5	Perkembangan Pendidikan Selepas Merdeka	65
5.6	Dasar Sosial Negara	72
5.7	Kesimpulan	73
BAB 6	PEMBANGUNAN POLITIK DALAM HUBUNGAN ETNIK	75
6.0	Pengenalan	75
6.1	Politik Zaman Penjajahan	75
6.2	Perpaduan Kaum Menerusi Kerjasama Politik	82
6.3	Kesimpulan	87
BAB 7	PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN MALAYSIA DALAM KONTEKS HUBUNGAN ETNIK	89
7.0	Pengenalan	89
7.1	Takrifan Perlembagaan	90
7.2	Perlembagaan Persekutuan Malaysia (PPM)	90
7.3	Peruntukan Khas Perlembagaan	92
7.4	Kedudukan Istimewa Orang Melayu dan Bumiputera Sabah dan Sarawak	97
7.5	Kontrak Sosial	98
7.6	Pindaan Perlembagaan	98
7.7	Keutuhan Perlembagaan dan Cabarannya	98
7.8	Kesimpulan	99
BAB 8	PERANAN AGAMA, KERAJAAN, BADAN-BADAN BUKAN KERAJAAN DAN MASYARAKAT DALAM HUBUNGAN ETNIK	101
8.0	Pengenalan	101
8.1	Peranan Agama	101

8.2	Kepimpinan dan Pentadbiran Nabi Muhammad SAW di Madinah	104
8.3	Peranan Kerajaan	105
8.4	Konsep Islam Hadhari	107
8.5	Peranan Badan-badan Bukan Kerajaan	109
8.6	Kesimpulan	111
BAB 9	CABARAN DALAM HUBUNGAN ETNIK DI MALAYSIA	113
9.0	Pengenalan	113
9.1	Cabaran Dalaman	114
9.2	Cabaran Luaran	117
9.3	Kesimpulan	119
BAB 10	KE ARAH MENCAPAI MATLAMAT KONSEP 1MALAYSIA	121
10.0	Pengenalan	121
10.1	Tujuan Konsep 1Malaysia	122
10.2	Lapan Elemen Konsep 1Malaysia	124
10.3	Kesimpulan	127
BIBLIOGRAFI		129

BIBLIOGRAFI

- Abd. Aziz Mat Ton. 1988. 'Sekitar Penubuhan Partai Kebangsaan Melayu Malaya', dalam Adnan Hj. Nawang, (ed.), *Perak: Dahulu dan Sekarang*, Kuala Lumpur: Persatuan Muzium Malaysia.
- Abd. Aziz Mat Ton. 1999. *Politik Al-Imam*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdul Aziz Bari. 2002. *Perlembagaan Malaysia: Asas-asas dan Masalah*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdul Malek Munip. 1984. *Bandar Maharani dan Daerah Muar 1884-1920: Peribumi dan Pemodenan*, Kuala Lumpur: Persatuan Muzium Malaysia.
- Abdul Malek Munip. 1990. "Perancangan Pentadbiran Kolonial Inggeris: Kesannya Ke atas Ekonomi Melayu", dalam Zainal Kling (ed.). *Masyarakat Melayu: Antara Tradisi dan Perubahan*, Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors.
- Abdul Rahman Embong. 2001. *Negara-Bangsa; Proses dan Perbahasan*, Bangi: Penerbit UKM.
- Abdul Rahman Haji Abdullah. 1994. *Gerakan Anti Penjajahan di Malaysia 1511-1950: Pengaruh Agama dan Tarikat*, Kuala Lumpur: Penerbit Kintan.
- Abdul Rahman Hj. Ismail. 1995. "Nasionalisme Melayu dan Nasionalisme Melayu Setanah Melayu: Satu Perbincangan Tentang Soal Permulaannya", dalam Abu Talib Ahmad dan Cheah Boon Kheng (eds.), *Isu-isu Persejarahan*, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.
- Abdullah Hassan. 1996. "Pendidikan dan Patriotisme Malaysia" dalam Asraf (ed.), *Manifesto Budaya: Pupus Bahasa Pupuslah Bangsa*, Kuala Lumpur: Persatuan Linguistik Malaysia.
- Abdullah Hassan (ed.). 2007. *Kongres Bahasa dan Persuratan Melayu I-VI (1962-2002)*, Kuala Lumpur: Persatuan Penterjemah Malaysia.
- Abdullah Taib. 1989. *Madrasah: Satu Kajian Transformasi Sosial Masyarakat Melayu Tani*, Kertas Kadangkala Bil. 4, FSKK, UKM, Bangi.
- Abdullah Zakaria Ghazali. 1982. "Gerakan Anti-British di Tanah Melayu", dalam *Malaysia: Sejarah dan Proses Pembangunan*, Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- Abdullah Zakaria Ghazali dan Zainal Abidin Borhan (eds.). 1994. *Johor: Dahulu dan Sekarang*. Kuala Lumpur: Persatuan Muzium Malaysia.
- Abu Bakar Hamzah. 1991. *Al-Imam: Its Role in Malay Society 1906-1908*, Kuala Lumpur: Pustaka Antara.
- Abu Zahari Abu Bakar. 1980. *Perkembangan Pendidikan di Semenanjung Malaysia*, Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.

- Adnan Haji Nawang. 1994. *Za'ba: Patriot dan Pendeta Melayu*, Kuala Lumpur: Yayasan Penataran Ilmu.
- Ahmad Boestamam. 1972. *Merintis Jalan ke Puncak*, Pustaka Kejora: Kuala Lumpur.
- Ahmad Fawzi Basri. 1987. *Isu-isu Perpaduan Nasional, Cabaran dan Pencapaian Masa Depan*, Kuala Lumpur: Percetakan Seasons Sdn Bhd.
- Ahmad Ibrahim dan Ahlil Emah Joned. 1992. *Sistem Undang-undang di Malaysia*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ahmad Nizamuddin Sulaiman et al. 1994. *Politik Sarawak*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ahmat Adam. 1994. "Partai Kebangsaan Melayu Malaya: Sebuah Mimpi Nusantara", Kertas Kerja *Seminar Kebangsaan Nasionalisme Malaysia dan Pembangunan Malaysia*, Jabatan Sejarah UKM.
- Ahmat Adam. 1994. *Isu Bahasa dan Pembentukan Bangsa*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Al-Ghazali. 1979. *Bimbingan Mu'minin*, terjemahan Syed Ahmad Semait, Singapura: Pustaka Nasional.
- Allen, S. 1982. *New Minorities, Old Conflicts: Asian and West Indian Migrants in Britain*, Random House, New York.
- Andaya, Barbara Watson. 1983. *Sejarah Malaysia*, Kuala Lumpur. Macmillan Publishers.
- Arasaratnam, Sinnappah. 1979. *Indians in Malaysia and Singapore*, Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Armando Cortesao (ed.). 1944. *The Suma Oriental of Tome Pires*, Vol. I & II, London: Hakluyt Society.
- Atan Long. 1984. "Persekolahan Untuk Perpaduan atau Perpecahan", dalam S. Husin Ali (ed.), *Kaum, Kelas dan Pembangunan*, Kuala Lumpur: Persatuan Sains Sosial Malaysia.
- Awang Had Salleh. 1976. "Education and National Unity in Malaysia," *Negara*, Vol. 1, No. 3.
- Awang Had Salleh. 1977. "Institusi Pondok di Malaysia" dalam Zainal Kling (ed.), *Masyarakat Melayu: Antara Tradisi dan Perubahan*, Kuala Lumpur: Utusan Publications.
- Awang Had Salleh. 1980. *Pelajaran dan Perguruan Melayu di Malaya Zaman British*, Kuala Lumpur; Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Awang Had Salleh (ed.). 1980. *Pendidikan Ke arah Perpaduan; Sebuah Perspektif Sejarah*, Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- Badriyah Haji Salleh. 1990. "Imperialisme Ekonomi: Kajian Kes ke atas Imperialisme Industri Getah di Tanah Melayu" dalam Cheah Boon Kheng dan Abu Talib Ahmad (eds.), *Kolonialisme di Malaysia dan Negara-negara Lain*, Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.
- Bartelmus, P. 1994. *Environment Growth and Development: The Concept and Strategies of Sustainability*. London: Routledge.
- Banton, M. 1967. *Promoting Racial Harmony*, Cambridge University Press, Cambridge.

- Bhachu, P. 1985. "Multicultural Education: Parental Views," *New Community*, Vol. 12, No.1.
- Bhanoji Rao, V.V. 1980. *Malaysia: Development Pattern and Policy 1947-1971*, Singapore University Press, Singapore.
- Braham, P., Rhodes, E. dan Pearn, M. (eds.). 1981. *Discrimination and Disadvantage in Employment*, London: Harper & Row.
- Brown, L.G. 1983. *Immigration: Cultural Conflicts and Social Adjustments*, London: Longmans, Green and Co.
- Butcher, J.G. 1979. *The British Malaya 1880-1941*, Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Buyong Adil, Haji. 1983. *Perjuangan Orang Melayu Menentang Penjajahan Abad 15-19*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Carlson, S. 1975. *Malaysia: Search for National Unity and Economic Growth*, London: Sage Publications.
- Caroline Wong May Leng. 1992. *Sistem Kangcu di Johor, 1844-1917*, Kuala Lumpur: Persatuan Muzium Malaysia.
- Cheah Boon Kheng. 1984. "Perpecahan dan Perpaduan Dalam Gerakan Kemerdekaan Selepas Perang Dunia Kedua", dalam S. Husin Ali (ed.), *Kaum, Kelas dan Pembangunan*, Kuala Lumpur: Persatuan Sains Sosial Malaysia.
- Cheah Boon Kheng dan Abu Talib Ahmad (eds.). 1990. *Kolonialisme di Malaysia dan Negara-negara Lain*, Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.
- Chew Hock Thye. 1979. *Masalah Perpaduan Nasional*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Comber, Leon. 1985. *Peristiwa 13 Mei: Sejarah Perhubungan Melayu-Cina*, (terjemahan oleh Omardin Haji Ashari), Petaling Jaya: International Book Service.
- Dancz, Virginia H. 1987. *Women and Party Politics in Peninsular Malaysia*, Singapore: Oxford University Press.
- Djamour, Judith. 1959. *Malay Kinship and Marriage in Singapore*, New York: Athlone Press.
- Eunice Thio. 1967. "British Policy Towards Johore: From Advice to Control", dalam *JMBRAS*, Vol. XL Part I, July.
- Eunice Thio. 1969. *British Policy in the Malay Peninsula, 1880-1910*, Singapore: Singapore University Press.
- Fawzi Basri, M.A. 1984. *Sistem Kangcu dalam Sejarah Johor 1844-1917*, Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- Firdaus Haji Abdullah. 1985. *Radical Malay Politics: Its Origin and Early Development*, Petaling Jaya: Pelanduk Publications.
- Firth, T. W. 1971. *Elements of Social Organization*. London: Tavistock Publication.
- Freedman, Maurice. 1960. "The Growth of Plural Society in Malaya", dalam *Pacific Affairs*, Vol. 33.
- Freeman, R.A. 1968. *Socialism and Private Enterprise in Equatorial Asia; The Case of Malaysia and Indonesia* University of Stanford; California.

- Funston, John. 1980. *Malay Politics in Malaysia: A Study of UMNO & PAS*, Kuala Lumpur: Heinemann Educational Books.
- Furnivall, J.S. 1948. *Colonial Policy and Practice: A Comparative Study of Burma and Netherlands India*, London: Cambridge University Press.
- Ghazali Mayudin. 1978. *Johor Semasa Pendudukan Jepun 1942-1945*, Jabatan Sejarah, UKM.
- Ghazali Shafie. 1981. *Malaysia: Nilai Politik dan Budaya*, Kuala Lumpur: Penerbitan Pustaka Antara.
- Ghazali Shafie. 2000. *Malaysia, Asean and the New World Order*, Bangi: Penerbit UKM.
- Goh Cheng Teik. 1989. *Racial Politics in Malaysia*, Petaling Jaya: FEP International.
- Gullick, J.M. 1975. *Sistem Politik Tradisional Bumiputera Tanah Melayu Barat*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Gullick, J.M. 1987. *The Malay Society in the Late Nineteenth Century; The Beginnings of Change*, Singapore: Oxford University Press.
- Hall, S. 1991. "The Local and the Global: Globalization and Ethnicity" dlm. King, A.D. (ed) *Culture, Globalization and the World System*, London: Macmillan.
- Hamdan Hassan (pnyt.). 1979. *Islam dan kebudayaan Kebangsaan*, Kuala Lumpur: Utusan.
- Hannerz, U. 1992. *Cultural Complexity: Studies in the Social Organization of Meaning*, New York: Columbia University Press.
- Haris Md. Jadi. 1990. *Etnik, Politik dan Pendidikan*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Haron Din. 1997. *Manusia dan Islam* (Jilid 1), Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Hazil Abdul Hamid. 1990. *Sosiologi Pendidikan dalam Perspektif Pembangunan Negara*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Heng Pek Koon. 1988. *Chinese Politics in Malaysia: A History of the Malaysian Chinese Association*, Singapore: Oxford University Press.
- Hirschman, Charles dan Suan-Pow Yeoh. 1980. "Urbanization and urban growth during colonial rule and independence in Peninsular Malaysia" dalam *Review on Indonesia and Malaysian Affairs*, Bil. 14, hlm. 1-22; 2 Disember.
- Hodder, B. W. 1959. *Man in Malaya*, London: University of London Press.
- Holmes, C. 1978. *Immigrants and Minorities in British Society*, George Allen & Unwin, London.
- Home Office. 1974. *Observation on the Report on Education of the Select Committee on Race Relations and Immigration*, HMSO, London (Cmnd. 5720).
- <http://www.mampu.gov.my/pengumuman/29-04-2009-ucapanpm.pdf>. Accessed on 7th Jan 2010.
- Huntington, S.P. 1999. "Keynote Address", Paper Presented at Colorado College's 125 Anniversary Symposium Cultures in the 21st Century: Conflicts and Convergences, Colorado College, 4 Februari 1999.

- Husin Ali, S. (ed.). 1984. *Kaum, Kelas dan Pembangunan*, Kuala Lumpur, Persatuan Sains Sosial Malaysia.
- Husin Ali, S. 1981. *The Malays: Their Problems and Future*, Kuala Lumpur: Heinemann Educational Books.
- Ibrahim Saad. 1970. *Pendidikan dan Politik di Malaysia*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Isahak Haron. 1980. "Perkembangan Bahasa Malaysia dan Sekolah-sekolah Menengah Kebangsaan (1957-1970): Sumbangan Guru-guru Melayu", dalam Awang Had Salleh (ed.), *Pendidikan ke Arah Perpaduan: Sebuah Perspektif Sejarah*, Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- J. de V. Allen. 1972. "Johore 1901-1914", dalam *JMBRAS*, Vol. XLV Part II.
- Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM). 2005. *Konsep Islam Hadhari: Suatu Penjelasan*, Kuala Lumpur: Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
- Jabatan Statistik Kerajaan Malaysia, 1970-72*; Kuala Lumpur.
- James C. Jackson. 1968. *Planters and Speculation; Chinese and European Agricultural Enterprise in Malaya, 1786-1921*, Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Jayum A. Jawan. 1994. *Iban Politics and Economic Development: Their Patterns and Change*, Bangi: Penerbit UKM.
- Jim Baker. 1990. *A Popular History of Malaysia and Singapore*, Kuala Lumpur: Times Publications.
- Jomo, K.S. 1991. *Masyarakat Malaysia: Cabaran Sosio-Ekonomi*, Kuala Lumpur: Penerbit INSAN.
- Kamarudin Jaafar (ed.). 1980. *Dr. Burhanuddin al-Helmi, Politik Melayu dan Islam*. Kuala Lumpur: Penerbit Yayasan Anda Akademik.
- Kassim Thukiman. 1993. "Penglibatan Orang Jepun Dalam Kegiatan Ekonomi di Johor Sebelum Perang Dunia Kedua", dalam *Jurnal Jebat*, 1998.
- Kassim Thukiman. 1998. "Sejarah Ekonomi Johor", *Jurnal Warisan Johor*, Jilid II.
- Kassim Thukiman. 2002. *Malaysia: Perspektif Sejarah dan Politik*, Skudai: Penerbit UTM.
- Khasnor Johan. 1984. *The Emergence of the Modern Malay Administrative Elite*, Singapore: Oxford University Press.
- Khazin Mohd. Tamrin. 1992. *The Javanese Labour and the Development of Malaya*, Kertas Kadangkala Bil. 6, FSKK UKM.
- Khazin Mohd. Tamrin dan Sukiman Bohari. 1980/81. "Orang Jawa Pontian: Kedatangan dan Keempatannya Dalam Aspek Sosio-Ekonomi dan Politik Tempatan", dalam *Jurnal Jebat*, Bil. 10.
- Khong Kim Hoong. 1984. *Merdeka! British Rule and The Struggle for Independence in Malaya, 1945-1957*, Petaling Jaya: Penerbit INSAN.
- Khoo Kay Kim. 1967/68. "Johor in the 19th Century: A Brief Survey", dalam *Journal of Historical Society, University of Malaya*, Kuala Lumpur, Vol. VI.

- Khoo Kay Kim. 1980. "Perkembangan Pelajaran Agama Islam" dalam Awang Had Salleh (ed.), *Pendidikan Ke arah Perpaduan; Sebuah Perspektif Sejarah*, Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- Khoo Kay Kim. 1991. *Malay Society: Transformation & Democratisation*, Petaling Jaya: Pelanduk Publications.
- Khoo Kay Kim (ed.). 1984. *Sejarah Masyarakat Melayu Moden*, Kuala Lumpur: Persatuan Muzium Malaysia.
- Khoo Kay Kim dan Jazamuddin Baharuddin (eds.). 1982. *Malaysia: Sejarah dan Proses Pembangunan*, Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- Leonard Y. Andaya. 1987. *Kerajaan Johor 1641-1728; Pembangunan Ekonomi dan Politik*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Lukman Z. Mohamad dan Azmi Abdul Manaf. 2003. "Globalisasi dan Budaya Global: Ancaman Baru Terhadap Masyarakat Dunia" dlm. Lukman Z. Mohamad dan Azmi Abdul Manaf (ed.) *Globalisasi di Malaysia*, Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors.
- Lukman Z. Mohamad dan Mohd. Yusof Hussain. 2003. "Globalisasi Ekonomi dan Pseudo-Realiti di Sebalik Globalisasi", dlm. Lukman Z. Mohamad dan Azmi Abdul Manaf (ed.) *Globalisasi di Malaysia*, Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors.
- Lynch, J. 1983. *Teaching in a Culturally Diverse Society*, National Conference Paper.
- Mack, J. 1982. "The Muslims get a school of their own," *Race and Ethnicity*, 3rd edition.
- Mahayudin Haji Yahaya. 1984. *Sejarah Orang Syed di Pahang*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1984.
- Mahayudin Hj. Yahaya dan Ahmad Jelani Halimi. 1996. *Sejarah Islam*. Edisi ke-6. Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd. Shah Alam.
- Malek Munip. 1978. "Pentadbiran Bumiputra Ke atas Kegiatan Ekonomi Orang-Orang Cina di Johor", dalam *Malaysia in History*, Vol. 21, No. 1.
- Malek Munip. 1980. "Dekolonialisasi Sistem Pendidikan Negara: Satu Perspektif Sejarah" dalam Awang Had Salleh (ed.), *Pendidikan ke Arah Perpaduan: Sebuah Perspektif Sejarah*, Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- Manderson, Lenore. 1981. *Wanita, Politik dan Perubahan; Pergerakan Kaum Ibu UMNO, Malaysia, 1945-1972*, Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- Mardiana Nordin dan Hasnah Hussin. 2000. *Pengajian Malaysia*, Shah Alam: Penerbit Fajar Bakti.
- Marimuthu, T. 1984. "Schooling as a Dead End: Education for the poor especially the estate children", dalam S. Husin Ali (ed.), *Kaum, Kelas dan Pembangunan*, Kuala Lumpur: Persatuan Sains Sosial Malaysia.
- Maurice Freedman. 1960. "The Growth of Plural Society in Malaya", dalam *Pacific Affairs*, Vol. 33.
- Mauzy, Diane K. 1983. *Barisan Nasional: Coalition Government in Malaysia*, Kuala Lumpur: Marican & Sons.
- Means, Gordon P. 1970. *Malaysian Politics*. London: University of London Press.

- Meilink-Roelofs, M.A.P. 1962. *Asia Trade and European Influence in the Indonesian Archipelago between 1500 and about 1630*. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Milne, R.S. dan Diane K. Mauzy. 1992. *Politik dan Kerajaan di Malaysia*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohamad Nordin Sopiee. 1965. *From Malayan Union to Singapore Separation*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Mohamed Salleh Lamry. 2006. *Gerakan Kiri Melayu dalam Perjuangan Kemerdekaan*, Bangi: Penerbit UKM.
- Mohamed Suffian, Lee, H.P. dan Trindade, F.A. (eds.). 1983. *Perlembagaan Malaysia: Perkembangannya 1957-1977*, Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.
- Mohammad Redzuan Othman. 2005. *Islam dan Masyarakat Melayu: Peranan dan Pengaruh Timur Tengah*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Mohd. Kamal Hassan. 1988. *Pendidikan dan Pembangunan: Suatu Perspektif Bersepadu*, Kuala Lumpur: Nurin Enterprise.
- Mohd. Khuzairi Ismai. 2010. "Suntik Semangat Perlembagaan" dalam *Utusan Malaysia*, 13 Mac 2010.
- Mohd. Nakhai Ahmad. 2004. *Masyarakat Islam Hadhari*, Kuala Lumpur: Yayasan Dakwah Islamiyyah Malaysia
- Mohd. Nor Long. 1967/1968. "Gerakan Kebangsaan Sebelum Perang Dunia Kedua" dalam *Journal of The Historical Society, Universiti Malaya*, Bil. VI, hlm. 13-25.
- Mohd. Sarim Haji Mustajab. 1982. "Gerakan Islah Islamiyyah di Tanah Melayu 1906 hingga 1948", dalam *Malaysia: Sejarah dan Proses Pembangunan*, Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- Mohd Shauki Abd Majid. 2010. "Membumikan Fahaman Kemajmukan" dalam *Mingguan Malaysia*, 23 Mei 2010.
- Mohd. Sohaimi Esa. 1999. *Ekonomi Orang Arab di Johor, 1862-1942*, Kota Kinabalu: Penerbit UMS.
- Mohd. Tajuddin Abd. Muthalif. 2002. *Pengajian Am Kenegaraan Malaysia*, Kuala Lumpur: SNP Eastview Publications.
- Mohd. Yusuf Hassan. 2002. "Paradigma Pemikiran dalam Epistimologi Melayu", dlm. Asmah Haji Omar (ed.), *The Genius of Malay Civilisation*, Tanjung Malim: Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Mohd. Yusuf Othman. 2001. *Menjejak Kualiti*, Kajang: Aras Mega.
- Muhammad Syukri Salleh. 2003. *7 Prinsip Pembangunan Berteraskan Islam*, Kuala Lumpur: Zebra Editions.
- Murphy, R. 1986. *Culture and Social Anthropology: An Overture*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Nabir Hj. Abdullah. 1976. *Maahad Il-Ihya As Syariff Gunung Semanggol 1934-1959*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nabir Hj. Abdullah. 1990. "Imperialisme Budaya: Peranan Mubaligh Kristian di Tanah Melayu dan Singapura Sebelum Merdeka", dalam Cheah Boon Kheng dan Abu Talib Ahmad (eds.), *Kolonialisme di Malaysia dan Negara-negara Lain*, Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.

- Nagata, Judith, A. 1974. "What is a Malay? Situational Selection of ethnic identity in plural society", *Amer. Ethnologist*, Bil. 1(2), hlm. 231-350.
- Nazaruddin Mohd Jali et al. 2001. *Pengajian Malaysia: Kenegaraan dan Kewarganegaraan*, Kuala Lumpur: Prentice Hall.
- Ness, G.D. 1967. *Bureaucracy and Rural Development in Malaysia*; Berkeley: University of California Press.
- Nik Hassan Shuhaimi Nik Abd. Rahman (ed.). 1998. *Sejarah dan Proses Pemantapan Negara Bangsa*, Persatuan Sejarah Malaysia, Kuala Lumpur.
- Nor Aini Idris, Madeline Berma dan Faridah Shahadan. 1996. *Wanita Malaysia Dalam Era Pembangunan Industri*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nordi Achie. 2003. *Akhbar Melayu Perjuangan di Sarawak*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Nordin Hussin, *The Moslem Riots of 11 December 1950 in Singapore*, Kertas Kadangkala Bil. 2, FSKK, UKM.
- Ongkili, James P. 1986. *Nation-building in Malaysia 1946-1974*, Singapore: Oxford University Press.
- Oong Hak Ching. 1998. "Gerakan Antara Kaum dan Perkembangan Politik di Tanah Melayu 1948-1952, dalam *Sejarah dan Proses Pemantapan Negara Bangsa*, Prosiding Kongres Sejarah Malaysia Kedua Jilid II, Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- Oong Hak Ching. 2000. *Chinese Politics in Malaya 1942-55: The Dynamics of British Policy*, Bangi: Penerbit UKM.
- Osman Bakar. 2002. "Traditional Malay Thought and Globalisation", dlm. Asmah Haji.
- Philip Loh Fook Seng. 1975. *Seeds of Separatism: Educational Policy in Malaya 1874-1940*, Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Parkison, B. 1997. "Non-Economic Factors in the Economic Retardation of the Rural Malays", *Modern Asian Studies*, Vol. 1.
- Pilkington, A. 1984. *Race Relations in Britain*, University Tutorial Press, London.
- Purcell, Victor. 1978. *The Chinese in Malaya*, Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Pusat Pemikiran dan Kefahaman Islam. 2005. *Islam Hadhari Menajana Kemajuan Ummah*. Universti Teknologi MARA.
- Pusat Pemikiran dan Kefahaman Islam. 2005. *Pembangunan Masyarakat Islam Hadhari*. Universti Teknologi MARA.
- Rabushka, A. 1971. Integration in Urban Malaya: "Ethnic Attitudes among Malays and Chinese", *Journal of Asian and African Studies*, Vol. 6.
- Rahimah Abdul Aziz. 1997. *Pembaratan Pemerintah Johor 1800-1945: Satu Analisis Sosiologi Sejarah*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Rahimah Abdul Aziz dan Rahmat Saripan. 2002. *Pendidikan Asas Kemajuan Minda & Material di Johor*, Johor Bahru: Yayasan Warisan Johor.
- Rahimah Ismail. 2003. *Ekonomi Pembangunan: Isu Sumber Manusia*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Rahmah Ismail dan Zaini Mahbar. 1996. *Wanita dan Pekerjaan*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

- Raja Mohammad Affandi. 1982. *Perusahaan Awam Malaysia*, Sarjana Enterprise; Kuala Lumpur.
- Ramanathan, K. 2003. *Asas Sains Politik*, Shah Alam: Penerbit Fajar Bakti.
- Ramasamy, P. 1994. "Identiti Kaum India di Malaysia: Nasionalisme, Sosialisme dan Nasionalisme Tamil", Kertas Kerja *Seminar Kebangsaan Nasionalisme dan Pembangunan di Malaysia*, Jabatan Sejarah, UKM.
- Ramlah Adam. 1978. *UMNO: Organisasi dan Kegiatan Politik*, Kota Bharu: Mohd. Nawi Book Store.
- Ramlah Adam. 1991. *Maktab Melayu Melaka, 1900-1922*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ramlah Adam. 1994. *Ahmad Boestamam: Suatu Biografi Politik*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ramlah Adam. 1994. *Dato' Onn Jaafar: Pengasas Kemerdekaan*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ramlah Adam. 1998. *Kemelut Politik Semenanjung Tanah Melayu*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Ramlah Adam. 2000. *Burhanuddin Al-Helmi: Suatu Kemelut Politik*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ratnam, K.J. 1969. *Paham Perkauman dan Proses Politik di Malaya*, (terjemahan oleh Kassim Ahmad) Singapore: Universiti of Malaya Press.
- Ratnam, K.J. dan Milne, R.S. 1969. *The Malayan Parliamentary Election of 1964*, Singapore: University of Malaya Press.
- Reid, A. 1980. *The Structure of Cities in Southeast Asia, Fifteen to Seventeenth Centuries*, JSEAS XI, 2.
- Rex, J. dan Tomlinson, S. 1979. *Colonial Immigrants in a British City: A Class Analysis*, Routledge & Kegan Paul, London.
- Rex, John. 1985. *Hubungan Ras dalam Teori Sosiologi*, (terjemahan oleh A. Nazri Abdullah), Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Riggs, F. 1999. *Globalization: Key Concepts*, Hawaii: University of Hawaii.
- Roff, William, R. 1975. *Nasionalisme Melayu*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Roff, William, R. 1984. *The Origin of Malay Nationalism*, Kuala Lumpur; Universiti of Malaya Press.
- Rosdi Haji Wah. 1985/86. *Zaman Akhir Tunku: Kegagalan Politik Multi-Rasial*, Latihan Ilmiah, Jabatan Sejarah, Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Rose, E. J. B. 1969. *Colour and Citizenship: A Report of British Race Relations*, London: Oxford University Press.
- Runnymede Trust. 1980. *Britain's Black Population*, Heinemann, London.
- Saadiah Said. 1977/79. "Kegiatan Keluarga Al-Sagoff Dalam Ekonomi Negeri Johor 1878-1906", dalam *Jurnal Jebat*, Bil. 7/8, 1977/79.
- Sabihah Osman. 1990. *Perkembangan Pelajaran Bumiputera Sarawak 1841-1941*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Sabihah Osman. 1994. "Nasionalisme di Brunei, Sabah dan Sarawak", Kertas Kerja *Seminar Kebangsaan Nasionalisme dan Pembangunan di Malaysia*, Jabatan Sejarah, UKM.
- Sandhu, K. S. 1969. *Indians in Malaya*, London: Cambridge University Press.
- Sanib Said. 1985. *Malay Politics in Sarawak, 1946-1966*, Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Sanusi Osman. 1981. *Ikatan Etnik dan Kelas di Malaysia*, Bangi: Penerbit UKM.
- Saunders, G. 1997. *The Development of a Plural Society in Malaya*, Longman Msia Sdn. Bhd.
- Shahnon Ahmad. 1986. "Kebudayaan Islam dan Hubungannya dengan Kebudayaan Nasional", dalam Mahayuddin Yahaya (ed.), *Islam dan Pembangunan Negara*, Bangi: Penerbit UKM.
- Sia Keng Yek. 2005. *SRJK Cina dalam Sistem Pendidikan Kebangsaan*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Silcock, T.H. 1960. *The Economy of Malaya: An Essay in Colonial Political Economy*, Singapore: Eastern University Press.
- Simandjuntak, B. 1985. *Federalisme Tanah Melayu 1945-1963*, Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.
- Stockwell, A.J. 1979. *British Policy and Malay Politics During the Malayan Union Experiment 1942-1948*, Kuala Lumpur: MBRAS Monograph No. 8.
- Suntharalingam R. dan Abdul Rahman Haji Ismail (eds.). 1985. *Nasionalisme: Satu Tinjauan Sejarah*, Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.
- Swift, M. G. 1966. *Malay Peasant Society in Jelebu*, London: The Athlone Press.
- Syed Qutb. 2000. *Petunjuk Sepanjang Jalan* (ed. ke-9), Kuala Lumpur: Crescent News.
- Tan Chee Koon. 1968. "Communal relations in the socio-economic structure of Malaysia," *Intisari*, Vol. 3.
- Tan Yao Sua. 2005. *Politik Dong Jiao Zong dalam Pendidikan Vernakular Cina di Semenanjung Malaysia (1960-1982)*, Pulau Pinang: Penerbit USM.
- Tania Li. 1995. *Orang Melayu di Singapura; Budaya, Ekonomi dan Ideologi*, (Terjemahan oleh Abdul Rahman Embong) Kuala Lumpur: Synergy Books International.
- Ting Chew Peh. 1985. *Konsep Asas Sosiologi*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ting Chew Peh. 1987. *Hubungan Ras dan Etnik: Suatu Pengantar*, Kuala Lumpur, Pustaka Dimensi.
- Toh Kin Woon. 1984. "Education as a vehicle for reducing economic inequality", dalam S. Husin Ali (ed.), *Kaum, Kelas dan Pembangunan*, Kuala Lumpur: Persatuan Sains Sosial Malaysia.
- Toto Tasmara, K.H. 2002. *Membudaya Etos Kerja Islami*, Jakarta: Gema Insani.
- Tregonning, K.G. 1964. *A History of Modern Malaya*, Singapore: Eastern Universities Press.

- Vasil, R.K. 1971. *Politics in a Plural Society: A Study of Non-Communal Political Parties in West Malaysia*, Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Viotti, P.R. dan Kauppi, M.V. 1997. *International Relations and World Politics: Security, Economy, Identity*: Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Wan Abdul Kadir (ed.). 1996. *100 Tahun Za'ba, Za'ba: Pejuang Bangsa*, Kuala Lumpur: Akademi Pengajian Melayu, Universiti Malaya.
- Wan Halim Othman. 1982. "Perhubungan Kaum dan Perpaduan Negara di Malaysia", dalam Zuraina Majid (ed.), *Masyarakat Malaysia*, Pulau Pinang: Penerbit USM.
- Wan Hamid Wan Teh. 2005. "Islam Hadhari: Gagasan Pembangunan Negara", *Dewan Masyarakat*, Mac.
- Wan Hashim Wan Teh. 1983. *Race Relations in Malaysia*, Petaling Jaya: Heinemann Educational Books.
- Wang Gungwu. 1981. *Community and Nation: Essays on Southeast Asia and the Chinese*, Singapore: Heinemann Educational Books.
- Wilkinson, Richard, J. 1975. *A history of the Peninsular Malays with Chapter on Perak and Selangor*, New York: AMS Press.
- Wilson, Peter J. 1967. *A Malay Village and Malaysia: Social Values and Rural Development*, New Haven: HRAF Pr.
- Winstedt, R. O. dan Wilkison, R. J. 1974. *A History of Perak*, Kuala Lumpur: Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society.
- Winzeler, Robert L. 1985. *Ethnic Relations in Kelantan: A Study of the Chinese and Thai as Ethnic Minorities in a Malay State*, Singapore: Oxford University Press.
- Yusniza Kamarulzaman. 2003. "Kepentingan Penjenamaan Global dalam Era Globalisasi", dlm. Lukman Z. Mohamad dan Azmi Abdul Manaf (ed.) *Globalisasi di Malaysia*, Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors.
- Zainal Abidin Abd. Wahid (ed.). 1972. *Sejarah Malaysia Sepintas Lalu*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zainal Abidin Abd. Wahid (pnyt.). 1980. *Glimpses of Malaysian History*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zainal Kling (ed.). 1990. *Masyarakat Melayu: Antara Tradisi dan Perubahan*, Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors.

Hubungan Etnik UTA1062

Modul ini ditulis untuk memberikan kefahaman kepada pelajar tentang latar belakang dan perkembangan hubungan etnik di Malaysia. Beberapa konsep berkaitan dengan masyarakat, budaya dan etnisiti disentuh supaya pelajar dapat menghubungkaitkannya dengan situasi semasa masyarakat Malaysia. Perkembangan politik, ekonomi dan sosial serta kepentingan memahami peranan Perlembagaan Malaysia juga dibincangkan dalam modul ini untuk memupuk semangat persefahaman dan saling hormat-menghormati antara satu sama lain. Menghayati konsep 1Malaysia turut diberikan penekanan kerana latar belakang etnik yang berbeza tidak boleh dijadikan penghalang kepada rakyat untuk hidup dalam aman dan damai, sebaliknya perlu sama-sama menghadapi cabaran global serta terus berusaha membangunkan dan memajukan negara tercinta ini.

Profesor Madya Paimah Atoma ialah Penolong Pengarah di Pusat Pengajian Teras, Universiti Sains Islam Malaysia (USIM). Beliau berkelulusan Ijazah Sarjana Muda dari Universiti Malaya (UM) dalam bidang Pengajian Melayu dan memperoleh Sarjana Falsafah (MPhil) dalam bidang Sosiologi (Hubungan Ras) dari University of Leicester, England. Selain menghasilkan karya dalam Modul Hubungan Etnik, beliau juga menghasilkan karya dalam bidang Pembelajaran Dewasa.

Encik Mohd Azmir Mohd Nizah ialah pensyarah di Pusat Pengajian Teras, Universiti Sains Islam Malaysia (USIM). Berkelulusan B.Hsc (Hons) dan M.Hsc dalam bidang Sains Politik (Hubungan Antarabangsa) dari Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM). Beliau terlibat secara langsung dalam pembentukan dan penulisan beberapa bab dalam Modul Hubungan Etnik di USIM juga sebagai moderator dan tenaga pengajar kursus berkenaan.

ISBN 978-967-5295-72-0

9 789675 295720